

Budgetaftale 2020-23

Økonomisk ansvarlighed med fokus på velfærd og plads til nytænkning

Oktober 2019

Indholdsfortegnelse

Budgetaftalen	1
Økonomisk ansvarlighed	3
Byrådets fyrtårne	4
Fortsat udvikling af kernevelfærden	5
Uddannelse	9
Arbejdsmarked og erhverv	9
Grøn omstilling og bæredygtighed	11
Bæredygtige byer og lokalsamfund	13
Udvikling af infrastruktur	16
Idræts- og kulturfaciliteter	18
Handel og turisme	19
Bilag 1: Drifts- og anlægsvirksomheden	22
Bilag 2: Udmøntning af reduktioner Teknik- og Miljøudvalget – Kollektiv trafik	24
Bilag 3: Udmøntning af reduktioner Erhvervsudvalget	26
Bilag 4: Analyser	27

Budgetaftalen

Aftaleparterne (Socialdemokratiet, Slesvigsk Parti, Fælleslisten, Dansk Folkeparti og Venstre) fremlægger hermed budgetaftalen for budgetåret 2020 samt overslagsårene 2021-23. Årets budget omfatter en række temaer, som støtter op om Byrådets Vision og Planstrategi. Det handler grundlæggende om at fastholde en bæredygtig drift på kommunens velfærdsområder, samtidig med at der arbejdes med udviklingsinitiativer og nytænkning.

Budgetaftalen bygger på økonomiaftalen mellem KL og regeringen. Aftalepartierne anerkender desuden den såkaldte faseopdelte budgetlægning, således at mindre justeringer af teknisk karakter kan gennemføres, såfremt det måtte være nødvendigt af hensyn til fælleskommunal rammeoverholdelse.

Dette års budgetforhandlinger har været gennemført på et bagtæppe af stigende udgifter på en række af kommunens store velfærdsområder og usikkerhed omkring den kommunale udligning. Økonomiaftalen for 2020 mellem KL og regeringen er et skridt i den rigtige retning i forhold til at understøtte kommunerne i også fremadrettet at kunne prioritere den borgernære velfærd. Den demografiske udvikling betyder dog, at kommunen fortsat er under økonomisk pres. Således har Byrådet tilført 9 mio. kr. til det specialiserede voksenområde og 1 mio. kr. til det specialiserede børneområde i 2019. Disse budgetforøgelse er forsat budgetlagt i overslagsårene.

Hovedtallene for budgetaftalen ses i nedenstående tabel. Den vejledende serviceramme for Sønderborg Kommune udgør i 2020 3,456 mia. kr. Med budgetaftalen overholdes den vejledende serviceramme. Sønderborg Kommunes vejledende ramme på anlæg udgør 245 mio. kr. i 2020. Budgetaftalen indebærer overholdelse heraf, idet anlægsinvesteringerne udgør 216,8 mio. kr. i 2020 (opgjort netto), faldende til omkring 150 mio. kr. i 2021 og overslagsårene.

	2020	2021	2022	2023
Indtægter	-5.125.763	-5.232.205	-5.348.035	-5.441.270
Serviceudgifter inkl. pris- og lønregulering	3.430.174	3.482.129	3.568.822	3.658.834
Overførsler inkl. forventet pris og lønregulering	1.540.538	1.573.909	1.602.167	1.627.267
Renteudgifter	2.928	3.411	3.195	2.879
Driftsmæssigt overskud	-152.123	-172.756	-173.850	-152.290
Anlægsinvesteringer	216.834	157.959	148.572	156.537
Resultat for det skattefinansierede område	64.711	-14.797	-25.278	4.247
Finansiering (inkl. ekstraordinære tilskud, lånoptagelse og afdrag)	-57.054	25.376	47.243	47.848
Påvirkning af kassebeholdningen	-7.657	-10.578	-21.965	-52.095

Sønderborg Kommune baserer sig budgetmæssigt på de årlige økonomiaftaler, som indgås mellem KL og regeringen. Et væsentligt usikkerhedsmoment heri er blandt andet det såkaldt ekstraordinære finansieringstilskud, som igennem en årrække har været tilført kommunerne, og som i Sønderborg udgør 68 mio. kr. i 2020. Fra år 2021 er tilskuddet alene indregnet med halv virkning, det vil sige 34 mio. kr. årligt.

Budgetaftalen indebærer en netto gældsafvikling over budgetperioden 2020-2023 på ca. 260 mio. kr., således at den langsigtede kommunale gæld forventes at falde fra 860 mio. kr. i 2019 til ca. 600 mio. kr. ved udgangen af 2023.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at ændrede økonomiske forudsætninger i budgetperioden afklares blandt aftaleparterne. Såfremt der opstår uenighed ved implementeringen af budgetforslag, så afklares dette også blandt aftaleparterne. Det påhviler således alle aftaleparterne at medvirke til budgetoverholdelse og til at sikre de nødvendige reduktioner i budgetåret.

Drift

Budgetaftalen for 2020 og overslagsårene medfører udvidelser på driften for 9,7 mio. kr til at styrke kernevelfærden for primært børn, ældre og udsatte, jf. bilag 1. Partierne bag budgetaftalen håndterer dette ved at fastholde budgethandleplanens målsætninger. Det betyder, at driftsudgifterne i 2020 reduceres med 50 mio. kr., jf. Direktionens forslag til budgetreducerende tiltag.

Partierne bag budgetaftalen har i budgetforhandlingerne ændret forslag TMU 1 vedrørende kollektiv trafik, således at det nu primært omhandler skolekort, ungdomskort, natbus og bybusser fra halv- til heltimes drift mv., jf. bilag 2. Aftaleparterne er enige om, at det også fremadrettet skal være muligt at bevæge sig rundt i kommunen via den kollektive trafik, om end en række justeringer og omlægninger skal frigøre ressourcer på området.

På Erhvervsudvalgets område fastholdes en besparelse på 1 mio. kr., men udmøntningen i forslag EU 1-3 ændres, jf. bilag 3. Fordelingen af besparelsen gælder for 2020, og det er aftalt at udvalgets budget kan justeres ved kommende budgetlægning.

Anlæg

Anlægsbudgettet for 2020 er 216,8 mio. kr. (opgjort netto). I 2020 er der som udgangspunkt ikke plads til nye anlæg, men aftaleparterne er enige om at anvende de lånemuligheder, der er givet til kommunerne til øgede investeringer.

I 2020 forventes en afvikling af Sønderborg Havneselskab. Afviklingen ventes at frigøre ca. 20 mio. kr. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at en del af disse midler geninvesteres til prioriteringer på Nord- og Sydals.

Partierne bag budgetaftalen er enige om at nedjustere anlægsbudgettet til ca. 150 mio. kr. i 2021 og overslagsårene.

Økonomisk ansvarlighed

Budgethandleplan

Med årets budgetaftale bekræfter partierne bag budgetaftalen de ved 1. behandlingen godkendte forslag til budgetreducerende tiltag på 50 mio kr., jf. Sønderborg Kommunes budgethandleplan. Et stramt økonomisk fokus vil også være nødvendigt de kommende år, hvor der fortsat er behov for effektiviseringer og egentlige politiske prioriteringer. Budgethandleplanen medfører, at der fra 2021 skal ske en yderligere reduktion af driftsudgifterne med 30 mio. kr. årligt.

Byrådet har i forbindelse med budgetaftalen for 2019-2022 igangsat et arbejde med en række analyser til afdækning af effektiviseringspotentialer i Sønderborg Kommune. Som en del af dette har administrationen i Sønderborg Kommune udarbejdet en analyse af konkurrenceudsættelse som et muligt værktøj til at afdække effektiviseringsindsatser.

Udbud af rengøring

Jævnfør ovennævnte analyse vurderes et besparelspotentiale på 5-7 mio kr. ved en samlet udlicitering af den kommunale rengøring. Efter en længere politisk proces har partierne bag budgetaftalen aftalt, at der indledningsvist ses på at konkurrenceudsætte dele af rengøringen på Jyllandssiden som et pilotprojekt. De øvrige elementer i analysen drøftes efter en evaluering af pilotprojektet.

Sønderborg Kommune vil udbyde rengøringen på et samlet antal adresser på Jyllandssiden, således at området som helhed udbydes, og der gennemføres en optimering af fordelingen af lokationer til gavn for leverandøren. Forudsætningen er, at der igangsættes en grundig markedsdialog, således at de bedst mulige betingelser opnås for at indhente de forventede rationaler. Det forventes ligeledes, at der foreligger en tilstrækkelig baseline, der beskriver ydelsesomfang, kvalitetsniveau og ressourceforbrug. Pilotprojektet gennemføres med udbud i 2020 og med en løbetid fra 2021-2025.

Konkurrenceudsættelsen gennemføres med et særligt fokus på, at vinderen skal forpligtes på at løfte et socialt ansvar. Det gælder både ved overholdelse af sociale klausuler, men også ved at der sammen med rengøringskontrakten indgås en kontrakt på den beskæftigelsesindsats, som vinderen skal gennemføre. Ved denne opdeling sikres det, at jobcenteret får en kvalificeret samarbejdspartner. Samtidig vil der for vinderen være incitamenter til at udføre beskæftigelsesindsatsen, som udmøntes når borgerne gennemfører beskæftigelsesforløb, opnår fast beskæftigelse og fastholder dette over en længere periode. Samtidig vil leverandøren opleve dette som en mulighed for at tiltrække og udvikle kvalificeret og lokal arbejdskraft.

Der kan afgives kontrolbud fra den kommunale rengøringsenhed.

Det forventes, at et samlet udbud kan reducere omkostningerne til opgaven, selv om der indarbejdes incitamenter til opfyldelse af det sociale ansvar i kontrakten. Der afsættes midler til tilsyn, kontraktstyring mv.

Fælles service- og logistikcenter

Byrådet vedtog i sit budgetforlig for 2019 at udarbejde 16 analyser. En af disse analyser bygger videre på

etableringen af afdelingen Service og Ejendomme. Formålet var at optimere bygningsdrift og vedligeholdelse af de kommunale bygninger. Analysen har vist, at der vil kunne skabes et yderligere driftsmæssigt og økonomisk rationale ved etableringen af et nyt Service- og Logistikcenter.

Partierne bag budgetaftalen forpligter sig til, at der inden 1. juni 2020 skal fremlægges et konkret beslutningsoplæg til et fælles service- og logistikcenter til endelig godkendelse blandt aftaleparterne. Forslaget skal indeholde en konkret anbefaling til organisatorisk opbygning, fysisk placering og økonomi. Forinden skal forvaltningen beskrive de juridiske og økonomiske muligheder for et øget samarbejde med Sønderborg Forsyning.

Forudsætningen for at realisere projektet er muligheden for låneoptagelse og et afledt rationale på 4,5 mio. kr. Rationalet skal finansiere investeringen over 25 år samt skabe et økonomisk afkast på yderligere 3 mio. kr. årligt. Det svarer til et samlet økonomisk rationale på 7,5 mio. kr. fra 2022. Såfremt projektet ikke kan realiseres i sin endelige form, pålægges forvaltningen at fremlægge et alternativt forslag, hvor der som minimum kan skabes et rationale på 3 mio. kr. i 2021 (primært i Vej og Park) stigende til 6 mio. kr. fra 2022 for det samlede område omfattet af analysen.

Beredskabet

Endelig skal forvaltningen i sammenhæng med opgaven fremlægge en plan for oprettelse af flere stillinger for deltidsbrandmænd i Sønderborg by. Formålet er at sikre en tilstrækkelig tilgang af nye brandmænd, så beredskabet i Sønderborg kan genetableres i sin oprindelige bemanding. Dermed kan bevillingen i 2019 på 3 mio. kr. omprioriteres til yderligere rekruttering, uddannelse og indkøb af materiel.

Analyser i forbindelse med budget 2021

Med henblik på et fortsat omkostningsfokus igangsættes en række analyser i 2020, som potentielt vil skabe muligheder for effektiviseringer og budgetreducerende tiltag i næste års budgetlægning. Listen over analyseemner er vedlagt budgetforliget som bilag 4. I tillæg hertil forventes et fortsat fokus i organisationen på en række strategiske indsatsområder. Det gælder blandt andet LEAN, kontraktstyring mv.

Byrådets fyrtårne

Udvikling i sammenhæng med Nordals Ferieresort

Partierne bag budgetaftalen er enige om at reservere 8 mio. kr. til prioritering af udviklingstiltag på Nordals i sammenhæng med etableringen af Nordals Ferieresort. Aftaleparterne er enige om, at der etableres et Udviklingsforum Nordals foranket i Økonomiudvalget med aktører fra Nordals og medlemmer af Byrådet.

ProjectZero

ProjectZero er visionen om vækst og nye grønne arbejdspladser med den effekt, at Sønderborg-området bliver CO₂-neutralt i 2029. Med budgetaftalen for 2020 fastholder partierne bag budgetforliget et vedholdende fokus på visionen om at Sønderborg-området bliver CO₂-neutralt i 2029.

Byens Havn

Arbejdet med udvikling af de mange projekter i Frank Gehry's masterplan for Byens Havn i regi af Sønderborg Havneselskab er ved at være afsluttet, og Sønderborg Kommunes engagement i selskabet er dermed tilendebragt. Byrådet har imidlertid fortsat fokus på udvikling af hele havneområdet, i første omgang Sønderborg Kaserne og området ved Sundgade.

Fortsat udvikling af kernevelfærden

Børne- og ungeområdet

Det er centralt for partierne bag budgetaftalen at sikre rammerne for det gode børne- og ungeliv. Derfor skal der fortsat være fokus på den tidlige indsats og overgangene i børn og unges liv. Partierne bag budgetaftalen er optaget af, at indsatserne er koordinerede og tilpasset den enkeltes behov, men også at der er en økonomisk transparens i fordelingen af midler til området.

Forvaltningen blev i forbindelse med budget 2019 pålagt at udarbejde et tydeligt politisk beslutningsgrundlag for ydelsesviften på børne- og familieområdet med beskrivelser af serviceadgang og serviceniveau. Opgaven vil derfor i 2020 fortsat være at skabe sammenhæng mellem serviceniveau og de faktuelle sagsafgørelser, således at det giver mulighed for en mere transparent økonomistyring. Dermed skabes der sammenhæng mellem det politisk vedtagne serviceniveau og det økonomiske forbrug på udvalgets område.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at dette arbejde nu suppleres med en overordnet demografimodel for hele børn- og uddannelsesområdet. Demografimodellen skal sikre et uændret økonomisk serviceniveau, selvom befolkningstallet ændrer sig i opad- eller nedadgående retning. Samtidig skal modellen medvirke til at skabe økonomisk transparens og derigennem understøtte den politiske beslutningsproces, sådan at ressourcerne kan fordeles til områder med den største tilgang af borgere.

Den gode inklusion

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der skal skabes en fælles forståelse på tværs af politikere, forvaltning, medarbejdere på de decentrale enheder og forældre om, hvad den gode inklusion indebærer, samt hvornår inklusionen er vellykket. Der er behov for efteruddannelse af personalet i almenområdet såvel som på specialområdet. Derudover ønsker partierne bag budgetaftalen at understøtte overgangene mellem special- og almenområdet, så det enkelte barn oplever en tryk og glidende overgang med kendte voksne og vidensdeling omkring det enkelte barn. Dette skal ses i sammenhæng med de midler, som løbende de næste 4 år kan frigives ved et fokus på vellykket inklusion. Det er midler, som allerede er besluttet skal reinvesteres i området.

Nytænkning af indsatsen overfor udsatte familier

Der er et stigende antal sager på det specialiserede børne- og ungeområde. Det er derfor nødvendigt, at indsatsen overfor udsatte familier nytænkes og organiseres bedre. Der er behov for en samlet

familieorienteret sagsbehandling, hvor de mange indsatser, som ofte er iværksat i og omkring familien, i højere grad samles og prioriteres. Partierne bag budgetaftalen ønsker en prioritering, hvor børn og unges og hermed familiens trivsel vægtes højt, for i højere grad at lykkes med at bryde negativ social arv. Udsatte familier sikres en styrket familierådgivning og etablering af tovholderfunktion i forhold til den enkelte familie. Aftaleparterne er derfor enige om, at budgettet til børn- og familieområdet øges med 3 mio. kr. årligt.

Anbragte børn og plejefamilier

Dialogen med plejefamilier skal styrkes, og Byrådet forpligter sig med budgetaftalen til at gå i dialog med Folketinget for at sikre bedre rammer for anbragte børn og deres plejefamilier. Dette skal være med til at understøtte, at det også fremadrettet er muligt at rekruttere plejefamilier.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at Sønderborg Kommune skal have øget fokus på den gode overgang til voksenlivet for anbragte børn, og behovet for efterværn skal vurderes i det enkelte tilfælde.

Daginstitutionstruktur i Augustenborg og Hørup

Byrådet vedtog ved budgetlægningen for 2018 og overslagsårene, at der skulle udarbejdes en masterplan for dagtilbudsområdet. Masterplanen beskriver, at der skal arbejdes med en kapacitetsoptimering i eksempelvis Augustenborg og Hørup med udgangspunkt i prognoseudviklingen for børnetallet samt mulige bygningsmæssige kapacitetsoptimeringer i de enkelte lokale områder. Målsætningen er løfte kvaliteten i tilbuddene.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der med henblik på budgetlægningen 2021 skal udarbejdes en samlet plan for anvendelsen af Augustenborg Skole, hvor daginstitutioner, skole og bibliotek samles i kommunale bygninger på og ved Augustenborg Skole. Der afsættes 0,3 mio. kr. til arbejdet.

Der skal endvidere udarbejdes et konkret oplæg til en ændring af daginstitutionstrukturen i Hørup med henblik på budgetlægningen 2021. Forslaget skal indeholde en beskrivelse af muligheder for rationaler, således at der kan foretages en ansøgning til statens pulje for låneoptagelse til byggerierne. Der afsættes 0,2 mio. kr. til opgaven.

Bemanding i dagtilbudsområderne

Der skal i forlængelse af masterplanen for dagtilbud arbejdes videre med at samle små daginstitutioner i byer, hvor der er flere institutioner. Der skal i forbindelse med udarbejdelsen af en ny tildelingsmodel på dagtilbudsområdet afsættes et rammebeløb inden for fagudvalgets budgetområde til at finansiere, at det i praksis ikke er muligt at have 100 pct. dækning i den kommunale dagpleje, jf. helhedsplanens mål herom. Partierne bag budgetforliget er enige om at afsætte 3 mio. kr. årligt til at understøtte personaledekningen i daginstitutioner, der er særligt udfordret i perioder. Det skal sikre en tilstrækkelige personaledekning i hele åbningstiden i disse institutioner.

Udsatte børn og unge ind i foreningslivet

Udsatte børn og unge kan være meget alene uden hverken kammerater eller aktiviteter at gå til. Det kan være afgørende at blive en del af et fællesskab med andre børn og voksne for på den måde at skabe en vej ud af ensomhed. For børn og unge kan en fritidsaktivitet være nøglen til dette fællesskab. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der skal samarbejdes med foreningerne om at sikre, at udsatte børn og unge i

højere grad indgår i foreningslivet. Aftaleparterne er også enige om, at puljen til fritidspas øges med 0,1 mio. kr., som kan understøtte udsatte børn og unges deltagelse i foreningslivet.

Sundhedsområdet

Psykologsamtaler for unge

Partierne bag budgetaftalener enige om, at Sønderborg Kommune skal fortsætte indsatsen for bedre trivsel for børn og unge ved at forebygge at lettere mentale helbredsproblemer kan føre til risikoafdærd i form af fx alkohol- og stofmisbrug. Aftaleparterne er derfor enige om, at kapaciteten til gratis psykologhjælp for unge under 25 skal opretholdes og ventelister skal undgås.

Samarbejdet med praktiserende læger og Region Syddanmark

Sønderborg Kommune har gennem mange år haft en tradition for et godt og tæt samarbejde med de praktiserende læger. Partierne bag budgetaftalen anerkender det gode samarbejde og lægger vægt på, at samarbejdet og dialogen mellem de praktiserende læger og kommunen i endnu højere grad prioriteres fremadrettet.

Partierne bag budgetforliget er enige om, at samarbejdet med Region Syddanmark om udvikling af Specialsygehus Sønderborg er en vigtig prioritet. Samarbejdet skaber grundlag for udvikling af det nære sundhedsvæsen i kommunen og understøtter et stærkt sammenhængende sundhedsvæsen til gavn for borgerne.

Handicapvenlig badebro ved Den Sorte Badestrand i Sønderborg

Sundhedsudvalget godkendte den 13. august 2019 en plan for etablering af en handicapvenlig badebro ved Den Sorte Badestrand i Sønderborg. Udvalget reserverede samtidig sundhedsfremmende anlægsmidler til at indgå som delfinansiering til etablering af anlægget. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der fremadrettet skal arbejdes med at søge fondsmidler til realisering af anlægget.

Tilgængelighed

For at sikre en større opmærksomhed på tilgængelighed er aftaleparterne enige om, at afdelingen Service og Ejendomme får til opgave at udarbejde en vurdering af den generelle tilgængelighed i og omkring de kommunale bygninger.

Ældreområdet

Det er væsentligt for partierne bag budgetaftalen, at der hersker ro om den grundlæggende pleje for ældre med behov for hjælp og støtte. Formålet med Sønderborg Kommunes demografipulje er at sikre et økonomisk grundlag for fortsat at kunne levere det politisk fastsatte serviceniveau ved en tilgang af borgere som følge af den demografiske udvikling. Demografipuljen reguleres hvert år med udgangspunkt i antallet af ældre borgere over 65 år. I 2020 tilføres demografipuljen 3,8 mio. kr. til at imødekomme det demografiske pres.

Klippekort til borgere tilknyttet hjemmeplejen

I overensstemmelse med Værdighedspolitikken 2019-2022 er partierne bag budgetforliget enige om, at sikre gode rammer for ældre borgeres liv. Værdighedspolitikken har fokus på livskvalitet, selvbestemmelse og bekæmpelse af ensomhed. Aftaleparterne er derfor enige om at afsætte 1,2 mio. kr. til klippekort til de svageste ældre borgere tilknyttet hjemmeplejen.

I dag omfatter ordningen en halv times hjælp hver 14. dag til borgere med omfattende eller fuldstændig behov for hjælp (de svageste ældre borgere). Fremadrettet vil de svageste ældre borgere i hjemmeplejen få mulighed for en halv times hjælp eller støtte hver uge til selvvalgte aktiviteter.

Analyse af ældreområdet

Social- og Seniorudvalget har den 25. juni 2019 godkendt at iværksætte en grundig analyse af ledelsesstruktur, planlægningsfunktioner og øvrig administration på ældreområdet. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at resultaterne af analysen vil indgå i en optimering af arbejdsgange, planlægningsfunktioner og ledelsesstruktur på området. Det har til formål at frigøre ressourcer, som kan omlægges til borgernær velfærd.

Det specialiserede socialområde

Sønderborg Kommune har som resten af landet oplevet øget tilgang og stigende udgifter til det specialiserede socialområde for voksne. Sønderborg Kommune har derfor i budgetaftalen 2018 og 2019 tilført området henholdsvis 8 og 9 mio. kr.

Den øgede tilgang af borgere påvirker også den beskyttede beskæftigelse, der støtter de borgere, som er tættest på arbejdsmarkedet. Indsatsen har fokus på at opbygge tryghed og rutiner, så borgerne kan begå sig varigt på arbejdsmarkedet i et job med løntilskud.

Møllestedgård – beskyttet beskæftigelse

Social- og Seniorudvalget har den 4. april 2019 godkendt et forslag til styrkede aktivitets- og beskæftigelsesmuligheder på handicapområdet. Forslaget indeholder et oplæg til etablering af en ny enhed på Møllestedgård ved Kær Vestermark. Med placeringen på Møllestedgård kan borgere tilknyttet den beskyttede beskæftigelse på handicapområdet (SAABU) få helt nye muligheder for beskæftigelse og arbejdsopgaver. Placeringen på Møllestedgård understøtter samtidig udviklingen af Kær Vestermark som et lokalt og nationalt Center for Verdensmål.

En ny enhed for beskyttet beskæftigelse på Møllestedgård vil danne rammen for nye muligheder for udfoldelse, udendørsbeskæftigelse og aktiviteter for borgere med handicap tilknyttet SAABU. Det vil samtidig synliggøre borgernes indsatser for områdets øvrige brugere.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der afsættes 12 mio. kr. til etablering af ny enhed for beskyttet beskæftigelse på Møllestedgård og til en mindre ombygning af SAABU Alassund. Der afsættes 2 mio. kr. i 2020 og 10 mio. kr. i 2021. Ombygningen af Møllestedgård er en del af en langsigtet investeringsstrategi for på sigt at nedbringe driftsudgifterne. I budget 2022 indregnes derfor en effektiviseringsgevinst ved omlægning på 0,2 mio. kr.

Uddannelse

Styrket lærings- og ungemiljø

Skolerenoveringer

Anlægsbudgettet til renovering af bygninger øges med årligt 4 mio. kr. Det sker i erkendelse af, at der er et efterslæb på vedligehold af de kommunale bygninger generelt. De ekstra midler skal suppleres af lånefinansiering af energiforbedrende bygningsrenoveringer og anvendes primært på skoler. Her prioriteres Dybbøl-Skolen først.

Overbygningen i skolerne

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der skal igangsættes en analyse af overbygningen i skolerne som følge af, at der på nogle skoler i de kommende år vil være få og smalle klasser på hver årgang. Formålet med analysen er at undersøge mulighederne for at sikre og udbygge kvaliteten i overbygningen gennem en mere bæredygtig drift og et styrket lærings- og ungemiljø, hvor der kan tilbydes flere valgfag og særlige forløb. Dette skal understøtte målet om, at flere elever bliver parate til at komme på en ungdomsuddannelse umiddelbart efter folkeskolen.

Fravær i skolerne

Sønderborg Kommune har ambitioner på børn og unges vegne og arbejder målrettet med kvalitet i dagtilbud og skoler for at leve op til målsætningen om, at alle vores børn og unge skal løftes i uddannelsessystemet. Der har i de senere år været iværksat en lang række initiativer, som skal bidrage til opfyldelse af målet – såvel i folkeskolen som på ungdomsuddannelserne. Et af indsatsområderne kan være at nedbringe elevernes fravær i skolen. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at forvaltningen i samarbejde med skolerne skal udarbejde et forslag til, hvordan børn og unges fravær i skolerne kan nedbringes samt igangsætte yderligere konkrete initiativer hertil.

Uddannelser som fundament for erhvervslivet

Relevante uddannelser er en vigtig faktor for erhvervslivets muligheder for vækst og udvikling. Aftalepartierne er enige om, sammen med det eksisterende uddannelsesmiljø, fortsat at arbejde målrettet for at tiltrække og etablere flere nye erhvervs- og universitetsuddannelser i Sønderborg Kommune.

Arbejdsmarked og erhverv

Arbejdsmarkedsområdet

Arbejdsmarkedsområdet har i mange år haft et mindreforbrug. Det har primært været på området for forsikrede ledige, hvor Sønderborg Kommune klarer sig godt i forhold til kommunens rammevilkår. I budgetaftalen for 2019 blev der derfor indarbejdet en budgetreduktion på 35 mio. kr. stigende til 40 mio. kr. i

2020 og frem. Hertil kommer, at Lov om forenklet beskæftigelsesindsats har medført et bortfald af statsrefusion på godt 8 mio. kr. En del af reduktionerne er fundet ved, at aktiveringsindsatsen har været i udbud og ved en øget virksomhedsrettet indsats.

I rammen af Beskæftigelsespolitikken 2019-2022, reduktioner i budgetaftalen 2020 og en forventning om budgetoverholdelse er det derfor nødvendigt at have et skarpt fokus på resultater og de absolut mest effektive tilbud til borgere på offentlig forsørgelse. Det skal ske sideløbende med, at det tætte samarbejde med virksomhederne fastholdes. Partierne bag budgetaftalen er enige om at følge området tæt, blandt andet med udgangspunkt i eventuelle ændringer i konjunkturerne.

Grøn Turisme

Partierne bag budgetaftalen er enige om at videreføre arbejdet med Grøn Turisme, som i dag foregår i et samarbejde med Alsmic. Grøn Turisme er et tilbud til aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere – det vil sige ledige, som udover ledighed også har andre udfordringer. Det overordnede mål med Grøn Turisme er at sikre, at de ledige kommer i ustøttet job. Grøn Turisme løser opgaver med at pleje grønne områder. Det er opgaver, der ikke udføres af kommunens fastansatte personale og kan fx være strandrensning på de strande, der ikke er Blå Flag strande. Det kan endvidere være græsklipning og rydning af etablerede cykel- og gangstier.

Samarbejde mellem kommune, fagforeninger og uddannelsesinstitutionerne

På velfærdsområderne ses der nationalt allerede nu ind i en begyndende personalemangel. Sønderborg Kommune kan ikke løse rekrutteringsudfordringerne alene, og derfor skal kommunen mobilisere vigtige samarbejdspartnere for i fællesskab at løfte opgaven. Prestigen i sundheds- og omsorgsfagene skal højnes, og Sønderborg Kommune skal tilbyde attraktive arbejdsvilkår og et godt arbejdsmiljø. Sønderborg Kommune vil derfor fortsat arbejde med at undersøge mulighederne for at gøre arbejdsvilkårene mere fleksible og se på muligheden for at gå fra deltid til fuldtid.

Partierne bag budgetaftalen er enige om at iværksætte "trepartsforhandlinger" mellem fagforeningerne, uddannelsesinstitutionerne og kommunen, der forpligter parterne til sammen at finde løsninger på at gøre det attraktivt at gå ind i velfærdserhvervene.

Erhvervsfremme og bosætning

Sønderborg Kommune arbejder målrettet med løbende at forbedre kommunens erhvervsservice. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der også fremadrettet skal arbejdes på at gøre forholdene for erhvervslivet endnu mere attraktive. Der skal således foretages en målrettet gennemgang af kommunale afgifter og gebyrer. Aftaleparterne er også enige om, at arbejdet med kommunens bosætningsstrategi skal intensiveres, således at der i endnu højere grad arbejdes med at få flere tilflyttere til Sønderborg Kommune.

Erhvervsturisme

Byrådet har i oktober 2019 godkendt en model for organiseringen af erhvervsturismeindsatsen i Sønderborg Kommune. Der er bevilliget 3,5 mio. kr. i perioden 2019-2021 til indsatsen i Sønderborg Conference Service. Partierne bag budgetaftalen er optaget af, at indsatsen understøtter en positiv udvikling af erhvervsturismen med målet om øget tiltrækning af møder, konferencer mv. Indsatsen er samtidig med til at understøtte

brandingen af Sønderborg-området som en destination med fokus på bæredygtighed med blandt andet ProjectZeros indsatser, energioptimering, industri 4.0, teknologi og uddannelse. Partierne bag budgetaftalen vil løbende følge op på resultaterne af indsatsen for erhvervsturisme.

Grøn omstilling og bæredygtighed

Roadmap 2025

Byrådet i Sønderborg Kommune har i sin vision og planstrategi for 2018-2021 vedtaget et forsat fokus på grøn omstilling. Byrådets ambitiøse mål om CO₂-neutralitet i 2029 er en fælles drivkraft for borgere, virksomheder, uddannelsesinstitutioner, forsyningsselskaber og kommunen. ProjectZero-visionen gør Sønderborg til frontløber på klimaområdet og er med til at styrke områdets omdømme – regionalt, nationalt og internationalt. Roadmap 2025-rapporten beskriver, hvordan Sønderborg-området realiserer 75 pct. CO₂-reduktion frem mod 2025 baseret på lokalt samarbejde, koordinerede indsatser og viljen til at gøre en forskel. Roadmap 2025 er dermed en vigtig milepæl på vejen mod nullet i 2029.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der med udgangspunkt Roadmap 2025 arbejdes med at energioptimere 3-4 kommunale bygninger eller almene boligområder i samarbejde med private virksomheder. Formålet er at skabe et område, som kan udvikles efter Smart City-konceptet og kan bruges som en fremtidig showcase.

Ligeledes er aftaleparterne enige om, at selskaber, som er omfattet af kommunens ejerstrategi, pålægges at arbejde proaktivt hen imod målene om CO₂-neutralitet i 2029.

Energirenovering

Sønderborg Kommune har igennem de seneste 10 år gennemført markante energirenoveringer i den kommunale bygningsmasse for i alt ca. 175 mio. kr. I rammen af Roadmap 2025 ønsker partierne bag budgetaftalen en fornyet plan for energirenoveringerne, med henblik på at fortsætte retningen. Derfor ønskes udarbejdet en samlet oversigt over, hvilke energirenoveringer der vil være relevante i kommunale bygninger. Energirenoveringer der kan lånefinansieres ønskes fremmet.

Udvikling af Kær Vestermark med Center for Verdensmål

I 2019 besluttede Byrådet at udvikle det tidligere militære øvelsesterræn på Kær Vestermark til et lokalt og nationalt Center for Verdensmål. Partierne bag budgetaftalen ser en stor styrke i, at Center for Verdensmål udvikles til et fysisk sted, hvor FN's verdensmål kan formidles til og af alle.

Med udgangspunkt i verdensmål nr. 17 "Partnerskaber for handling" ønsker aftaleparterne, at der sammen med virksomheder, forsyningsselskaber og uddannelsesinstitutioner arbejdes videre med at udvikle Kær Vestermark som et sted til fremvisning af områdets og erhvervslivets bæredygtige løsninger, styrker og kompetencer. Kær Vestermark omfatter 140 ha by- og kystnær fredet natur og ca. 8.000 m² bygninger i form af et antal udflyttede gårde fra landsbyen Kær.

Løkkegård er en central ejendom i udviklingen af et Center for Verdensmål. Det har derfor stor prioritet, at bygningen renoveres og indrettes som hovedbygning i Center for Verdensmål. Renoveringen skal omfatte etablering af de nødvendige servicefaciliteter samt rammer for besøg, læring og forståelse af FN's 17 verdensmål. Bygningen skal fungere som showcase, blandt andet gennem renovering med en høj grad af genanvendelige materialer og inventar samt indbygning af de nyeste teknologier inden for fx varme, ventilation og køling.

Forudsætningen for realisering af projektet er, at der opnås tilsagn fra private og offentlige virksomheder, som vil bidrage til udviklingen af en juridisk konstruktion, som kan rumme det offentlige og private partnerskab.

I forbindelse med etableringen af Kær Vestermark skal der omlægges bybusruter, der sikrer nem adgang til området.

Bæredygtighed

Sønderborg Kommunes bæredygtighedspolitik har et bredt perspektiv og forholder sig til fire dimensioner: miljø, økonomi, sociale forhold og kultur. Målet med politikken er blandt andet at fremtidssikre kommunen og værne om kommunens ressourcer og værdier.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at Sønderborg Kommune som arbejdsplads fremadrettet skal have et endnu større fokus på bæredygtighed, blandt andet med fokus på bedre affaldssortering, mindre brug af plastik mv.

Aftaleparterne er ligeledes enige om, at der ønskes en vurdering af muligheden for og konsekvensen af at indkøbe fairtrade-produkter.

Haver til maver

Som et led i kommunens strategi for skoleelevers sundhed og trivsel har projektet "Haver til maver" siden januar 2017 været drevet i samarbejde med Gråsten Landbrugsskole som et praktisk skolehaveprojekt med dyrkning og tilberedning af råvarer fra frugt- og køkkenhaven.

Projekt "Haver til maver" er en stor succes. Der er opbakning fra de tilmeldte skoler, og der er ventelister fra skoleklasser, som ønsker at være med.

Skolehaverne er fuldt etableret på Fiskbæk Naturskole, og hver skoleelev besøger skolehaverne otte gange, hvor de sammen med naturvejlederen lærer om grøntsager, jordens drift, udbytte, såning, høst og madlavning. Dette er en tværfaglig undervisning, som ligger i tråd med folkeskolens undervisning og trinmål.

Projektet har opfyldt alle kriterier for besøgstal og undervisningsværdi samt fungerer som eksempel for sundere maddannelse. Arealet til haverne står nu med etablerede frugtbuske og –træer og med færdige bede og køkkenhaver.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at projektet "Haver til maver" videreføres med et samlet budget på 0,6 mio. kr. Der tilføres 0,3 mio. kr. til projektet, og de resterende 0,3 mio. kr. afholdes inden for den eksisterende ramme i forvaltningerne Børn, Uddannelse og Sundhed samt Kultur, Turisme og Bæredygtighed.

Naturpark Nordals

Forarbejdet omkring etableringen af Naturpark Nordals er godt i gang i samarbejde med de forskellige interessenter. Partierne bag budgetaftalen er optaget af, at der fremadrettet skabes rammer for udvikling af og drift af naturparken i samarbejde med interessenterne.

Styrkelse af arbejdet med hav- og sømiljøet

Sønderborg Kommune har fokus på at bidrage til at skabe et bedre havmiljø. Partierne bag budgetaftalen er derfor indstillet på, at Sønderborg Kommune skal afdække mulighederne for at understøtte arbejdet med etableringen af flere stenrev samt arbejdet med at øge antallet af muslingebanker rundt om i kommunen. Partierne bag budgetaftalen ønsker, at Sønderborg Kommune går aktivt ind i arbejdet med at styrke den nationale dialog på området for at sikre en positiv udvikling af vandkvaliteten i Lillebælt og Flensborg Fjord.

Partierne bag budgetaftalen er ligeledes enige om, at der bør følges op på den biologiske tilstand i Nordborg Sø.

Bæredygtige byer og lokalsamfund

Et tema for budget 2020 er også at opprioritere dialogen og samarbejdet med foreninger, landsbylaug og private om faciliteter, vedligehold af grønne områder og affaldshåndtering mv. Fokus er på at skabe mest mulig værdi for borgerne ved at indgå i løsninger med borgere og andre interessenter med udgangspunkt i samskabelse og dialog.

Grønne områder

De seneste år har der været gennemført budgettilpasninger på blandt andet vedligehold af grønne områder, vandrestier mv. Partierne bag budgetaftalen er enige om at rulle besparelser på 2 mio. kr. tilbage til området i 2020.

Aftaleparterne pålægger forvaltninger at udarbejde opdaterede serviceniveaubeskrivelser for vedligeholdelse af grønne områder, vejgrøfter, vandrestier mv. Servicestandarder skal både tage hensyn til naturen og til trafiksikkerhed og skal sikre transparens i forhold til prioriteringen på området. Ligeledes skal der straks genindføres pesticidfri ukrudtsbekæmpelse.

Ligeledes er partierne bag budgetaftalen enige om, at Teknik- og Miljøudvalget fremadrettet arbejder med at indgå aftaler med private og foreninger om pleje og vedligehold af nogle områder.

Biodiversitet

Mårhunde

Mårhunden er et lille rovdyr, der kan være en alvorlig trussel mod nogle af de sarte og beskyttede dyrearter i den danske natur. Det skal afsøges, om der kan indføres en incitamentsmodel, hvor bestanden kan reguleres i samarbejde med lokale jagtforeninger mv.

Bivenlig kommune

Værdien af de danske biers (honingbier og vilde bier) bestøvning af afgrøder i landbrug og frugtavl udgør 1 mia. kr. årligt. Hertil kommer værdien af deres bestøvning af naturens planter – denne værdi kan ikke gøres op i kroner og øre, men den medvirker til at sikre føde til fugle og vildt. Også haveejernes vækster nyder godt af de flittige biers bestøvning. Derfor er det vigtigt at sikre bierne gode levevilkår. Partierne bag budgetaftalen er derfor enige om at afsøge muligheden for at blive bivenlig kommune. Det skal ses i sammenhæng med servicestandarden på vedligehold af de grønne områder.

Partierne bag budgetaftalen er ligeledes enige om, at indgå i samarbejde omkring formidlingskonceptet "Vild med vilje". Der er udpeget tre arealer til formålet. Driftsudgifterne finansieres inden for udvalgets ramme.

Øget fokus i alle forvaltninger på samarbejdet med landsbylaug og foreninger

En kommune i balance er en kommune, der lever – også uden for de større bysamfund. Byrådet har igennem flere år ønsket at bidrage til både vækst i landdistrikterne og til at sikre den gode dialog med landsbylaug og foreninger.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der forsat skal arbejdes med at styrke dialogen mellem kommunens forvaltninger og landsbylaugene, således at landsbylaugene i højere grad orienteres eller medinddrages i relevante sager.

Augustenborg - fortællingen om Hertugbyen

Et samlet Byråd godkendte i 2016 et forprojekt vedrørende udvikling af Hertugbyen Augustenborg. Forprojektet fokuserede på bevaring og udvikling af arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde bygninger. Analysearbejdet er nu afsluttet og skal implementeres.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at Augustenborg rummer en unik historie og dermed unikke muligheder for byudvikling. Augustenborg er i Sønderjylland en arkitektonisk pendant til Slotsbyen Møgeltønder og har potentialet til at følge andre byer, eksempelvis Ribe og Christiansfeld, som årligt gæstes af rigtig mange besøgende – langt størsteparten på grund af kulturarven.

I forbindelse med Aarhus Arkitektskoles projekt Umistelige kulturmiljøer i Danmarks yderområder er Augustenborg blevet screenet fra 2015-2017. Anbefalinger på baggrund af screeningen fokuserer på rammerne for, hvordan der skabes rum for funktioner, erhverv, aktiviteter og byliv samtidig med, at der værnes om Augustenborgs helt særlige bygningsarv, kulturmiljø og det unikke kulturlandskab. Aftaleparterne ønsker at bringe den centrale del af Augustenborg tilbage til hertugtidens arkitektoniske helhed og særpræg med fokus på bygninger opført før 1840 sideløbende med, at der skabes mulighed for at udvikle detailhandelen og turismefunktioner i byen.

At nå i mål med visionen for Hertugbyen Augustenborg fordrer en borgerinddragende og -engagerende proces, så fællesskabet styrkes og det endelige mål ikke virker for fjært. I 2020 afsættes tid og ressourcer til at udarbejde en masterplan med detaljerede beskrivelser af, hvad der skal investeres i og hvornår. Hertil afsættes i budgetaftalen 0,5 mio. kr.

I 2020 påbegyndes med renovering af Den Gamle Skole beliggende på Storegade. Skolen blev bygget i 1780, og en gennemgribende renovering skal vise kommunens ejerskab til udviklingen i Augustenborg. Den samlede renoveringssum forventes at udgøre ca. 1,0 mio. kr.

Endeligt skal der igennem processen afklares, om en omdannelse af Augustenborg Havn kan indgå som et væsentligt element i fortællingen om Augustenborg By. Der skal via dialog med de private aktører skabes konkrete initiativer, der kan løfte områdets værdi og udvikling.

Udvikling af Sønderborg bymidte

Byrådet har i 2019 gennemført en proces vedrørende udviklingen af Sønderborg bymidte. Dette er sket i partnerskab med blandt andet Sønderborg Handel. Det konkrete resultat kan aflæses i den udarbejdede handlingsplan, der er godkendt i juni 2019. Som en opfølgning på de konkrete initiativer ønsker aftaleparterne en drøftelse af fremtiden for Rønhaveplads. Dette skal ses i sammenhæng med udvidelsen af det Tyske Museum og etablering af P-pladser ved Reimarskolen. Forud for denne drøftelse skal forvaltningen fremlægge en vurdering af den nuværende skøjtebanes vedligeholdelsestilstand. Formålet er at få afklaret, hvornår der eventuelt skal etableres en ny bane. Senest medio 2020 skal der tages beslutning om skøjtebanens placering i fremtiden.

Arbejdet med parallelsamfundsindsatsen

Der blev i efteråret 2018 indgået brede politiske aftaler om udsatte boligområder og parallelsamfund i Danmark. Boligområdet Nørager og Søstjernevej m.fl. er i dag på listen over ghettoområder i Danmark. Der arbejdes med en udvikle området blandt andet gennem den boligsociale helhedsplan og indsats med fokus at knytte beboerne tættere på arbejdsmarkedet. Sønderborg Kommune forventer på trods af indsatsen, at boligområdet den 1. december 2020 vil blive defineret som en hård ghetto.

Det betyder, at der skal foretages en gennemgribende fysisk forandring af boligområdet med udgangspunkt i en udviklingsplan for området. Blandt andet skal antallet af almene familieboliger nedbringes til 40 pct. enten ved nedrivning, ommærkning til andre boligtyper eller ved fortætning med nye boligtyper i området. For mindre boligområder er det muligt at søge om dispensation til en andel af almene familieboliger på mellem 50-60 pct.

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at forvaltningen skal beskrive forskellige scenarier for en udvikling af Nørager og Søstjernevej m.fl. Scenarierne skal danne baggrund for udarbejdelse af en dispensationsansøgning samt udviklingsplan for boligområdet, som efterfølgende skal godkendes i Transport- og Boligministeriet.

Partierne bag budgetaftalen pålægger samtidig forvaltningen at fremlægge et mere detaljeret overblik over de økonomiske konsekvenser af aftalen om udsatte boligområder og parallelsamfund. Dette kan ske, når udviklingsplanen for Nørager og Søstjernevej m.fl. er udarbejdet.

Aftaleparterne er ligeledes enige om, at der fortsat skal arbejdes med en løsning vedr. Ulkebølcentret. Der udarbejdes en samlet udviklingsplan for området omkring Ulkebølcentret og det tilstødende almene boligområde.

Udvikling af infrastruktur

Strategisk infrastruktur

Sønderborg Kommune har i flere år haft fokus på udviklingen af den strategiske infrastruktur i hele kommunen med henblik på at understøtte erhvervsudviklingen i området. Erhvervslivet har i den seneste DI-undersøgelse kvitteret for dette fokus, som skaber gode rammevilkår for vækst og udvikling.

Infrastrukturen på Als har i den kommende budgetperiode fortsat et særligt fokus, især set i relation til udbygningen af Sønderborg Lufthavn. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der skal udarbejdes en trafikanalyse af Ulkebølområdet med henblik på at udarbejde en fremadrettet infrastrukturplan set i lyset af en mulig udvidelse af A8. Infrastrukturplanen skal bidrage til at skabe en fortsat opmærksomhed på udvikling af den strategiske infrastruktur i Sønderborg Kommune.

Partierne bag budgetaftalen er ligeledes enige om, at der afsættes 0,5 mio. kr. i 2020 og 2021 til at understøtte det fortsatte arbejde med Als-Fyn forbindelsen.

Trafikafvikling Guderup

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at forvaltningen primo 2020 fremlægger et konkret og samlet beslutningsgrundlag til bedre trafikafvikling omkring Guderup. I forhold til den eksisterende anlægsbevilling tilføres yderligere 1 mio. kr.

Den fremlagte model skal tilgodese de bløde trafikanter ved hjælp af en tunnel under Nordborgvej. I det omfang anlægsbevillingen giver mulighed for det, skal der ligeledes skabes en bedre trafikgennemstrømning på Nordborgvej ved hjælp af nye signalanlæg eller lignende.

Sønderborg Station

Partierne bag budgetaftalen er også enige om, at der bør ses på at forbedre forholdene på Sønderborg Station. Sønderborg Kommune anser det som nødvendigt, at der sker forbedringer, og kommunen vil intensivere dialogen med Banedanmark med henblik på at skabe forbedringer af forholdene.

Fokus på støj

Partierne bag budgetaftalen afsøger fortsat mulighederne for beskyttelse mod trafikstøj. Når der på udvalgte områder skal asfalteres veje, så ser kommunen ind i at anvende en ny slags asfalt, som reducerer støj.

Parkering Sønderborg by

Teknik- og Miljøudvalget har i oktober 2019 drøftet parkering i Sønderborg by som en del af arbejdet med den kommende bystrategi. Forvaltningen har udarbejdet en redegørelse med et øjebliksbillede af, hvor meget p-pladserne er besat på døgnbasis. Denne undersøgelse pålægges forvaltningen tillige at gennemføre i januar og juni måned 2020. Formålet er at få et bedre billede af den samlede

parkeringsbelastning i byen og behovet for langtidsparkeringspladser. I undersøgelsen skal belastningen sammenholdes med hvor arbejdspladserne er placeret i byen.

Sideløbende skal forvaltningen fremlægge konkrete forslag til bedre afmærkning af båse på de nuværende p-pladser samt skilte placeringen af p-pladser tydeligere til gavn for byens besøgende. Der skal ligeledes fremlægges konkrete forslag til, hvorledes der kan etableres beboerlicenser for borgerne i den indre by – gerne i et samarbejde med private aktører. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at det samlede oplæg skal være klar til beslutning ved budgetlægningen for 2021.

Fortsat fokus på cyklisternes infrastruktur

Cykelstier anses som fundament for tryghed, uanset om cykelturen går til og fra skolen, arbejdet eller udgør weekendmotionen. Derfor har cykelstier også haft et vedholdende fokus i flere år. Partierne bag budgetaftalen er enige om at fastholde etableringen af syv planlagte cykelstier. Det omhandler konkret strækningerne:

- Fynshav-Elstrup
- Skelde-Dynt
- Skovby-Trænge
- Buskmosevej, strækningen fra Ravnsbjergvej til Rinkenæs
- Forlængelse af strækningen Mommarkvej til Mommark Marina
- Broager-Nybøl
- Forlængelse af strækningen Langgade i Augustenborg

De konkrete projekter har samlede eksisterende anlægsbevillinger/rådighedsbeløb på i alt ca. 39 mio. kr.

Trafiksikkerhed

Trafiksikring ved Förde-Schule

Partierne bag budgetaftalen er enige om at højne trafiksikkerheden i og omkring Alnor- og Gråstenområdet. Tiltaget skal ses som værende i naturlig forlængelse af allerede besluttet trafiksikkerhedsprojekt på Brovej i Egersund. Konkret skal der etableres en venstresvingbane ind mod Bomhusvej. Projektet skal dels højne sikkerheden i forbindelse med venstresving, dels mindske brugen af Fjordkobbøl som alternativ passage til/fra området. Der afsættes 1 mio. kr. til projektet i 2020.

Tunnel under Brovej Egersund

Partierne bag budgetaftalen er optaget af at øge trafiksikkerheden og benyttelsen af tunnelen ved Brovej i Egersund. Derfor udarbejdes der i første omgang en vurdering af behov for vedligeholdelse og bedre tilgængelighed til tunnelen. Eventuelle tiltag afholdes af midler til trafiksikkerhed eller indgår i budgetlægningen for 2021.

Trafiktælling Vester Sottrup

Etableringen af Sønderborgmotorvejen med frakørsel til Vester Sottrup har ændret trafikafviklingen i Vester Sottrup. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at iværksætte en trafiktælling på Stationsvej i Vester Sottrup med henblik på at vurdere trafikmønsteret i området.

Idræts- og kulturfaciliteter

Fortsat udvikling af et stærkt kultur- og idrætsmiljø

Flere kultur- og idrætsfaciliteter har gennem de seneste år været prioriteret budgetmæssigt. Aftaleparterne er enige om fortsat at udvikle vores kultur- og idrætsfaciliteter ved at understøtte relevante projekter ud fra "noget for noget" princippet.

Kunststofbane på Ringriderpladsen

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der afsættes 4,5 mio. kr. til etablering af en kunststofbane på Ringriderpladsen i Sønderborg. Midlerne afsættes allerede i 2019, således at projektet kan igangsættes i et samarbejde med Statsskolen, Ringriderforeningen og FC Sønderborg.

Sydals-Hallen

Byrådet aftalte ved budgetforliget for 2019, at kommunen skal udvikle og støtte stærke kulturmiljøer. Derfor blev det besluttet, at Byrådet gav tilsagn om at yde op til 30 pct. af en eventuel anlægssum på en række udvalgte projekter. Aftaleparterne vil derfor anvende dele af provenuet fra salg af havneselskabet i Sønderborg by til at støtte udviklingen på Sydals. Derfor afsættes der 6,5 mio. kr. til modernisering og renovering af Sydals-Hallen. Budgetbeløbet skal bruges som en løftestang til at skaffe yderligere privat kapital til realiseringen af det endelige projekt.

Sønderborg Roklub

En række maritime sportsgrene og foreninger, herunder Sønderborg Roklub, udøver deres aktiviteter med udgangspunkt ved Verdens Ende i Sønderborg. Udviklingen af Byens Havn har i en vis forstand bragt disse aktiviteter tættere på byen og dens øvrige institutioner. For partierne bag budgetaftalen er det vigtigt, at der skabes de bedst mulige betingelser for at bruge vores kyst og vand. Dette gælder ikke kun i forhold til at tiltrække turister, men også i forhold til at skabe gode betingelse for borgere og foreninger. Aftaleparterne er derfor enige om at afsætte 0,9 mio. kr. til renovering af Sønderborg Roklubs lokaler i 2020.

Lokalhistorisk arkiv Nordborg

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der i 2021 budgetlægges med renovering af Lokalhistorisk Arkivs bygning i Nordborg. Hertil søges energirenoveringsmidler, der kan lånefinansieres.

Lys på Ringriderpladsen i Gråsten og Sønderborg slot

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at der afsættes 0,05 mio. kr til lys på Ringriderpladsen i Gråsten. Det skal medvirke til at skabe bedre vilkår for Ringridningen i Gråsten og for kulturlivet generelt.

Aftaleparterne er ligeledes enige om, at der i foråret 2020 skal ske en afklaring blandt aftaleparterne i forhold til belysning på Sønderborg Slot.

Handel og turisme

Parkering og ophold for autocampere

Partierne bag budgetaftalen ønsker at få analyseret og udpeget geografiske områder, der kan anvendes til parkering og ophold for autocampere. Særligt frem mod Tour de France i 2021 skal der forelægge konkrete initiativer, der kan realiseres. Det er afgørende, at Sønderborg Kommune i samarbejde med lokale aktører (herunder campingpladser mv.) skaber mulighederne for at udvikle dette turismeerhverv.

Sønderborg som sejlerdestination

Sønderborg Lystbådehavn

Mange turister har deres ankomst til Sønderborg via byens lystbådehavn. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at dette udgør et vigtigt aktiv for kommunen. For at sikre at lystbådehavnen også fremadrettet fremstår tidssvarende og attraktiv som sejlerdestination, er aftaleparterne indstillede på at prioritere 3,5 mio. kr. i 2020 til renovering af bad- og toiletfaciliteter på Sønderborg Lystbådehavn. Midlerne prioriteres under forudsætning af, at lystbådehavnen igangsætter den samlede udviklingsplan for området. Det er en forudsætning, at anlægget lånefinansieres (havnerelateret).

Havnekontoret Sønderborg

Partierne bag budgetaftalen ønsker straks at få igangsat renoveringen af det gamle Havnekontor på Nørrebro 1, således at stueetagen indrettes med bedre faciliteter for sejlerne. Forvaltningen skal fremlægge modeller for, hvorledes et projekt med et offentligt-privat partnerskab på sigt kan indgå som en mulighed. Det kan både gælde for de havnerelaterede faciliteter, men skal også indeholde en afklaring af, hvad der skal ske med førstesalen på ejendommen. Vagtcentralen flyttes fra sin nuværende placering i det "blå hus" langs havnekanten til Brand og Redning.

Strandene og kysterne

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at strandene og kysterne skal forblive et rejsemål for turisterne – et hotspot for børnefamilier og områdets borgere. Derfor tænkes strandene ind i et udviklingsforløb, og kommunens fokus skærpes med hensyn til strandenes basisfaciliteter, oplevelsestilbud og informationsniveau.

I 2020 sejler Rødsand igen som cykelfærgen mellem Egersund og Langballigau med stop i Marina Minde og Brunsnæs. Partierne bag budgetaftalen er enige om, at forvaltningen undersøger mulighederne for at støtte projektet.

Vedligehold af offentlige toiletter

Partierne bag budgetaftalen er enige om, at fastholde puljen på 0,5 mio. kr. årligt til reovering af offentlige toiletter. Gode toiletfaciliteter i vores byer og ved kysten er vigtigt i forhold til både turister og kommunens borgere. Aftaleparterne er enige om, at der af puljen til reovering afsættes midler til aftale med private omkring brug af faciliteter, herunder aftale vedrørende toiletter ved Gråsten Station.

Sønderborg den 28. oktober 2019

Erik Lauritzen, Borgmester

Preben Storm, Socialdemokratiet

Stephan Kleinschmidt, Slesvigske Parti

Aase Nyegaard, Fælleslisten

Tage Petersen, Venstre

Stefan Lydal, Dansk Folkeparti

Bilag 1: Drifts- og anlægsvirksomheden

Driftsvirksomheden

Tiltag/element (Beløb i 1.000 kr.)	2020	2021	2022	2023
DRIFTSUDVIDELSER:	10.195	9.700	9.700	9.700
Børn og familie, rammeudvidelse	3.000	3.000	3.000	3.000
Dagtilbudsområderne rammeudvidelse	3.000	3.000	3.000	3.000
Øget budget til Fritidspas	100	100	100	100
Klippekort, hjemmeplejen	1.200	1.200	1.200	1.200
Haver til maver	300	300	300	300
Vedligehold grønne områder, besparelser rulles tilbage	2.000	2.000	2.000	2.000
BDO analyse vedr. ældreområdet	495			
Pulje til tilskud til borgere, landsbylaug eller foreninger der løser opgaver	100	100	100	100
DRIFTSREDUKTIONER:	0	-30.000	-30.200	-30.200
Udgiftsreduktioner ifølge Budgethandleplanen		-30.000	-30.000	-30.000
Driftsbesparelser vedr. Værksteder (Møllestedgård)			-200	-200

Anlægsvirksomheden

Politisk prioritering (Beløb i 1.000 kr.)	2020	2021	2022	2023
Udviklingsforum Nordals	8.000			
Møllestedgård renovering og indretning	2.000	10.000		
Lokalhistorisk arkiv Nordborg	1.500			
Tilskud Sønderborg Roklub	900			
Toiletbygning m.m. i Lystbådehavnen	3.500			
Trafikløsning ved Guderup, tunnel under Nordborgvej	1.000			
Renoveringsopgaver den gamle skole/Kunstværket i Augustenborg	1.000			
Trafiksikring ved Förde-schule	1.000			
Masterplan vedr. Fremtidig genskabelse af Hertugbyen Augustenborg	500			
Tilskud til den private institution Sydals-hallen	500	6.000		
Kongelige køkkenhave		1.000		
Udarbejdelse af plan og beslutningsgrundlag vedr. daginstitutioner i Hørup-området	200			
Udarbejdelse af masterplan og beslutningsgrundlag Augustenborg skole	300			
Bygningsrenoveringer, skoler prioriteres	4.000	4.000	4.000	4.000
Rest finansiering e Kleinbahn	252			
Øget salg af ejendomme	-3.000			
Lys på Gråsten Ringriderplads	50			
Hegn boldbaner v Broager skole	50			
Anlægstilskud Hofrådets hus	400			
Aflyst anlægstilskud psykiatrisk hospital	-200			
Fra råderum	-69	-21.000	-4.000	-4.000
Anlægsvirksomheden i alt	21.883	0	0	0

Bilag 2: Udmøntning af reduktioner Teknik- og Miljøudvalget – Kollektiv trafik

Aftaleparterne er enige om, at det også fremadrettet skal være muligt at bevæge sig rundt i kommunen via den kollektive trafik, om end en række justeringer og omlægninger skal frigøre ressourcer på området.

Med dette udgangspunkt har partierne bag budgetaftalen aftalt, at bybusdriften i Sønderborg omlægges fra halv- til heltimedrift fra kl. 09.00 om morgenen. Dermed sikres det, at der fortsat er mulighed for at bevæge sig rundt i byen med et fintmasket net af buslinjer, mens nogle af de mere tyndt besatte afgange udgår af køreplanen. Omlægningen forventes at frigøre 1,6 mio. kr. årligt.

Ligeledes vil bybusdriften blive omlagt til at opstarte kl. 06.30 på alle linjer. Ændringen forventes at frigøre 0,25 mio. kr. årligt.

Aftalepartierne ønsker at fastholde muligheden for, at kommunens unge kan blive kørt sikkert hjem med natbus fredag og lørdag nat. Imidlertid er der enighed om at ændre fra to natlige afgange til én natlig afgang. Det konkrete afgangstidspunkt for den tilbageblevne afgang forventes aftalt med de unge selv, enten via Ungdomsrådet eller de relevante uddannelsesinstitutioner. Ændringen forventes at frigøre 0,2 mio. kr. årligt.

Ungdomskortet skal også fremover være tilgængeligt for kommunens unge inden for eksisterende afstandskriterier. Imidlertid introduceres en mindre månedlig egenbetaling på 50 kr. med henblik på at målrette tilbuddet. Ændringen forventes at frigøre 1,4 mio. kr. årligt.

Der er aftalt en omlægning af skolekortet, således at det i højere grad følger lovgivningens almindelige regler om afstandskriterier. Det er dog aftaleparternes ønske for den fremtidige model, at fri- og privatskoler også indgår i vurderingen af afstandskriterium. En præcis model for udmøntningen skal fremlægges for Teknik- og Miljøudvalget primo 2020 med henblik på iværksættelse fra starten af skoleåret 2020/2021. Dette forventes minimum at kunne frigøre 0,5 mio. kr. årligt. Der vil skulle etableres en mindre pulje til at understøtte skolernes ekskursioner, idet anvendelsen af skolekort i dag gør det gratis at befordre eleverne rundt. Puljen aftales at udgøre 0,125 mio. kr. i 2020 stigende til 0,25 mio. kr. i 2021 og frem.

Den samlede effekt af ovenstående forventes at frigøre i alt ca. 4 mio. kr. Indfasningen vil imidlertid for visse af initiativerne først kunne implementeres via Sydtrafik medio 2020. En eventuel manko i 2020 forventes opgjort og håndteret i forbindelse med første bevillingsrevision 2020. Når de endelige beregninger og opgørelser foreligger, vil en eventuel permanent manko fra 2021 skulle håndteres af Teknik- og Miljøudvalget inden for det kollektive trafiks område.

For så vidt angår flextrafik forventes omlagt en række visiterede kørselsordninger, som i dag håndteres via egne udbud til flextrafik. Omlægningen vil naturligt kunne ske i takt med eksisterende kontrakters udløb.

Aftaleparterne er endvidere enige om, at Flextur ikke har været opstartet med henblik på at udgøre en konkurrent til den almindelige taxa- og vognmandsforretning, men til tider opleves at blive brugt som alternativ netop hertil. Derfor indskrænkes ordningen inden for Sønderborg by, mens der introduceres FlexÆldre. Dermed kan +67-årige borgere bevare deres mobilitet via kollektive trafikordninger.

Det forventes, at de ovenstående to initiativer samlet vil kunne frigøre 1,5 mio. kr. årligt. Såfremt de forventede gevinster ikke lader sig realisere fuldt ud, vil Teknik- og Miljøudvalget skulle finde alternative

reduktioner inden for den samlede kollektive trafik. Forvaltningen skal i 2020 løbende følge realiseringen og det eventuelle behov for korrigerende initiativer.

Aftaleparterne er enige om, at den gratis turistrute på Nordals oprettesholdes i foreløbigt i 2020 og 2021, hvorefter den evalueres igen.

Bilag 3: Udmøntning af reduktioner Erhvervsudvalget

Område	Beløb	Bemærkning
Erhvervsudvalgets pulje	0,4	<ul style="list-style-type: none"> Budgetreduktionen vil reducere Erhvervsudvalgets pulje for 2020. Puljen er på 550.000 kr. Der skal gøres opmærksom på, at Tour de France skal finansieres fra denne pulje i 2020 og 2021. Alternativt kan dele af denne bevilling finansieres af overførte midler fra 2019.
Sønderborg Vækstråd	0,3	<ul style="list-style-type: none"> Reduktion i personaleressourcer i enten iværksæteri, projekter eller SMV-indsats; jf. kapitel 5 og 6 i Lov om erhvervsfremme. Alternativt kan vækstrådet ved tilgang af flere udlejningslokaler på Ellegårdvej optimere indtægtsgrundlaget, som kan indgå som finansiering. Vækstrådet kan se på tilpasning af interne arbejdsopgaver, så serviceniveauet overfor lokale virksomheder fastholdes og fokus på samarbejde med Erhvervshus Sydjylland prioriteres.
Medlemskaber og diverse	0,2	<ul style="list-style-type: none"> Det skal i perioden undersøges, om det er muligt at udtræde af eller reducere i Sønderborg Kommunes medlemskaber på erhvervsområdet. Det kunne være eksempelvis være mellemkommunale samarbejder, regionale eller nationale medlemskaber mv. Der vil evt. være en påvirkning af mulighederne for samarbejder på tværs af de sønderjyske kommuner til gavn for virksomhederne.
Erhvervsservice	0,1	<ul style="list-style-type: none"> Reduktion i bemanning. Åbningstider fastholdes.

Bilag 4: Analyser

Analyseemner med henblik på budgetlægning 2021-2024:

Henvisning	Udvalg	Forvaltning	Tittel
Nr. 1	Tværgående	Økonomi, Teknik og Miljø	Katagoristandardisering
Nr. 2	Teknik og Miljø	Økonomi, Teknik og Miljø	Analyse af serviceniveauer for visiteret kørsel.
Nr. 3	Tværgående	Økonomi & Teknik og Miljø	Anvendelse af kørselsgodtgørelse.
Nr. 4	Social og senior	Kommunaldirektørens Stabe	Fra deltid til fuldtid - eller mere tid.
Nr. 5	Arbejdsmarked og Integration	Job og Velfærd	Effekt- og leverandørstyring af beskæftigelsestilbud.
Nr. 6	Social og Senior	Job og Velfærd	Ældreområdet
Nr. 7	Teknik og Miljø	Økonomi & Teknik og Miljø	FM enhed og bilpark.
Nr. 8	Børn- og Uddannelse	Børn, Uddannelse og Sundhed	Øget sammenhængskraft ml. den forebyggende myndigheds- og foranstaltningsdelen på det specialiserede børne og ungeområde.
Nr. 9	Sundhed	Børn, Uddannelse og Sundhed	Analyse vedr. kapacitet og organisering af den kommunale børne- og ungetandpleje.
Nr. 10	Kultur, Idræt, Handel og Turisme	Kultur, Turisme og Bæredygtighed	Analyse af kontrakter og større aftale på tværs af hele forvaltningen.

